

De Intocht van Boniklasius in Dokkum, dertien eeuwen later

Opinie

Egbert Dommering*

Bijna dertien en een halve eeuw nadat de Engelse bisschop Bonifacius in Dokkum de dood vond, omdat hij de andersgelovige Friezen tot christen trachtte te bekeren, werd de Knock Out Zwarte Piet (KOPZ) brigade uit het Westen op 18 november 2017 op de toegangsweg naar deze plaats door de Friezen klem gereden. En weer was het oude geloof de aanleiding. De Friezen wilden niet dat hun oude Sinterklaas *plus* Zwarte Piet processie door de KOPZ zou worden verstoord. Vervolgens kondigde de locoburgemeester van de overkoepelende gemeente Dongeradeel een noodbevel af om de eerder aangemelde demonstratie te verbieden (deze hulp van het wereldlijke gezag moest de Engelse goedheiligman destijds missen). Zij vreesde dat de openbare orde in Dokkum zou worden verstoord als de demonstratie zou doorgaan, hetgeen zij later rechtvaardigde met het argument dat zij over informatie beschikte dat de woeste Friezen bij de komst van de ketterse KOPZ-en zwaar vuurwerk zouden afsteken.¹

Sinds de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak in de Amsterdamse *Zwarte Piet*-zaak uit 2014, is buiten twijfel dat de burgemeester een demonstratie als deze op grond van de openbare orde mag verbieden, zolang hij niet treedt in een inhoudelijke beoordeling van de demonstratie zelf. Een inhoudelijke beoordeling doet zich voor, als de tegenstanders aanvoeren dat de demonstratie (of in het Amsterdamse geval: een Sinterklaasintocht *met* Zwarte Pieten) hun privacyrechten die uit artikel 8 EVRM voortvloeien, schendt.² Behalve in Amsterdam gaf Zwarte Piet in november 2014 in Gouda gedonder. Toen verstoorden aldaar demonstranten die T-shirts droegen met de leuze 'Zwarte Piet Niet' en die een menselijke keten bij de ingang van De Markt vormden, de intocht. Dit leidde tot een strafzaak tegen de dichter Jerry King Luther Affriye die bij zijn aanhouding te weerspanning tegen een agent was geweest.³ De dichter was aangehouden, omdat althans volgens het Haagse Hof, de burgemeester terecht een demonstratie op de Markt bij deze gelegenheid had verboden. De reden daarvoor was dat de veiligheid van kinderen in gevaar zou kunnen komen.⁴

Demonstraties tegen politieke besluiten vormen een welkome aanvulling op de vrijheid van meningsuiting, omdat zij zichtbaar maken dat een aanmerkelijke groep burgers er anders over denkt dan de politieke meerderheid die het besluit heeft genomen. De 'horizontale' variant is een lastig fenomeen, omdat de demonstranten de confrontatie zoeken met de dikwijls gehate tegenstander. Zij willen die hun eigen

opvatting 'insmeren'. Het paradepaard uit de Amerikaanse rechtspraak is de beruchte *Skokie*-zaak uit de jaren zeventig van de twintigste eeuw. De in Chicago gevestigde afdeling van de neonazistische partij wilde, gekleed in naziuniform, een protestmars tegen joden houden in het voorstadje Skokie van Chicago, dat bewoond werd door christenen en joden, die als groepen scherp tegenover elkaar stonden. Het gemeentebestuur van Skokie weigerde daarvoor een demonstratievergunning af te geven. Een federaal hof van appel gaf de neonazistische partij gelijk.⁵ De anti-Zwarte Piet demonstraties kunnen tot dit soort worden gerekend. Zij plaatsen de plaatselijke burgemeesters voor een lastig dilemma. De demonstratie leidt, of zij nu verboden is of niet, tot politievertoon dat meestal escalerend werkt. Bovendien rijst bij het horizontale verbod al snel de verdenking dat de inhoud van de mening-confrontatie toch een rol speelt. Maar als je niet verbiedt en er gaat iets fout met een gelovige kleuter, dan kun je als burgemeester beter naar een andere betrekking omzien.

Ik dacht altijd dat de Zwarte Pietkwesie iets was voor intolerante burgers, maar bij nadere bestudering moeten we dit volgens mij zien als een verscherpende fase van het integratieproces. De nieuwe Nederlanders van zwarte herkomst (vaak in de tweede of derde generatie) storen zich aan een nationale feesttraditie waar in de loop der tijd (post)koloniale elementen in zijn geslopen. Je kunt zoals voormalig minister Asscher (maar Van Haersma Buma kan er ook wat van) de nieuwe Nederlanders met een integratiecontract deelname aan de nationale waarden van Nederland door de strot proberen te wringen. Als die 'waarden' postkoloniale beelden oproepen, moet je niet verbaasd zijn dat er een heftige reactie komt. De Amsterdamse hoogleraar Gloria Wekker heeft van dit hele proces een tamelijk vernietigende analyse gemaakt.⁶

Interessant is de herkenbare stoet van flinterdunne argumenten die voor het handhaven van de oude Zwarte Piettraditie wordt aangevoerd: Het historische zelfbeeld van de Nederlander, het is een kinderfeestje, zullen vreemdelingen ons gaan vertellen hoe onze tradities er uit moeten zien?, Zwarte Piet is geen racist, afschaffers zijn aanhangers van de 'linkse kerk', Piet is een schoorsteenveger en heeft niets met ras te maken, het is een teken van de islamisering van Nederland, mijn beste Surinaamse, Antilliaanse of Afrikaanse vrienden vinden Zwarte Piet tof, de afschaffers vormen een feministisch complot. U kunt doorhalen wat niet wordt gewenst.

* Prof. mr. E.J. Dommering is jurist en hoogleraar informatierecht aan het Instituut voor Informatierecht (IViR) van de Universiteit van Amsterdam.

1 Informatie ontleend aan <https://www.ravotr.nl/2017/11/30/rond-dokkum-18-novemberr-naar-dokkum-2-december/>, geraadpleegd december 2017.

2 ABRvS 12-11-2014, ECLI:NL:RVS:2014.4117.

3 Gerechtshof Den Haag 11 juli 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2030.

4 Ontleend aan Michiel Bot, 'Demonstratie en democratie: Het kader van de publieke sfeer', in *NJB* 2017, aflevering 42.

5 Zie mijn *Het Verschil van Mening*, Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker 2016, p. 510. Het Supreme Court verleende geen certiorari.

6 *White Innocence: paradoxes of colonialism and race*, Durham: Duke University Press 2016, hoofdstuk 5 dat de Zwarte Piet casus analyseert.